

Henryk Sienkiewicz: *Pruský hold* (obraz Jana Matejky)

Sotva se světem rozletěla zpráva o vystavení *Pruského holdu*, i navzdory nejukrutnějšímu počasí davy lidu pospíchají spatřit Matejkův nejnovější obraz. Duchem stojí dílo v protikladu ke *Grunwaldu*, třebaže jsou oba propojeni historickou vazbou. *Grunwald* - to je titánský boj nesmiřitelných sil na život a smrt, *Hold* je triumf národa nad mocností nepřítele a zároveň překrásná středověká oslava plná poklidu a majestátu. Na vyvýšeném místě na krakovském náměstí sedí král Zikmund Starý obklopen rody Tomických, Firlejů, Górků, Gasztołdů, Tarnowských, Ostrožských, Szydłowieckých a Kościeleckých, u nohou krále klečí Albrecht Brandenburský, skládaje přísahu věrnosti Prusů králi i republice. Není nic krásnějšího nad toto shromáždění, jehož vážnost a vznešenost nepředčil by ani římský senát. Na blankytné obloze můžeme spatřit věže kostelů – ve výšce se v závanu větru třepetají korouhve: ta nižší, pruská s černým orlem sklání se před vítězným karmínovým polským praporem. Okázalostí barev a pompézností oděvů až oči přecházejí. Král ve zlatém plášti, vazal v knížecím hávu a v plné zářivé zbroji, ve které se odrážejí blyštivé odlesky zlata a šarlatu, pánové oděni do sametu, peří a klenotů – vše překrásné, sváteční, vítězoslavné. Pouze zvuk měděných trubek a cinkot zlata rozhazovaného správcem pokladny mezi lid přerušuje ticho, během něhož se ti zdá, že slyšíš uchvacující slova přísahy k evangeliu. Vážné tváře odrážejí velikost toho, co se odehrává v jejich očích. Snadno pochopíš, že ty barvy, peří, korouhve, to překrásné shromáždění, to není jen pouhá oslava, nýbrž dějiny odehrávající se před tvýma očima.

(...)

O technickém provedení tohoto veledíla můžeme říci pouze to, že vzbuzuje údiv a úžas veřejnosti i samotných malířů. Ani nejpřísnější kritikové nemohou najít chybičku na tomto uměleckém skvostu. Ve skutečnosti však doposud nikdy nepovznesl Matejko umění malířství tak vysoko.

Sylwia Chutnik: Anna (úryvek)

„Nevyvenčil jsi psa, i když jsem tě o to prosila, neuklidil jsi ve skříni, i když jsem ti nechala na lince dva lístečky. Tobě je jedno, že já musím denně na směny až do Mysłowic a moje křečáky od toho věčného stání u pásu taky tak vypadaj. A i přes to všechno stíhám vyprat, něco opravit, kohoutek nebo sprchu. A co ty, co ty tou dobou děláš? Ty jdeš s kolegama do hospody. Odvíst dítě do školy, ale ty se zas vlečeš za Boženou kvůli Małachowskému. Ptám se, jak dlouho ještě si budeš hledat práci a krást uhlí v Żuravské a nosit ho jak nějaký bezdřák v igelitkách? Tolik let po svatbě, manželskym slibu, a já tu hniju, slyšíš, hniju, je mi třicet tři, mám taky nějaký nároky na život, sny. A ty po nich dupeš, jsou ti u prdele, protože tě zajímaj jen kolegové, ty jsou nejdůležitější.

Touto úvodní řečí se představila 2. srpna Anna Kowalcová žijící v Chłodné ulici. Její hořká slova směřovala do jejího manžela, Pavla Kowalce, se kterým měla dvě děti, osmiletého Kevina a tříletou Amálku, která během matčina monologu lezla po koberci směrem ke kuchyni. V jednu chvíli se holčička vyškrábala po vratké stoličce a natáhla se po sklence horkého čaje. Tekutina s citrónem a medem se rozlila těsně vedle nožky, naštěstí se ale děvčátko nepopálilo. Leklo se zvuku rozbíjejícího se skla, začalo plakat. Matka přiběhla k dítěti a plácla ho přes pravou ruku.

„Zbláznila ses? Nech to bejt, nebo se opaříš. Vidíš, to je kvůli tobě,“ to znovu patřilo muži, „kvůli tobě by si to děcko ublížilo. Otec! Vážně skvělý. Hovno, žádněj otec, jenom lemra. Ale já se s tebou rozvedu, skončím to s tebou, protože už mám po krk toho, že nemůžu usnout, že nemůžu na nic myslet, jenom na tenhle posranej život. Mohla jsem jet do Dublinu, něco si vydělat, jednou pro vždy odsud vypadnout, nemít děti, bavit se, žít. Slyšíš, žít!“